

В останній час спостерігається тенденція до приділення значної уваги вивченню феномену цифрових валют. Це не є дивним, адже кожного дня ми стикаємося з такими поняттями як Bitcoin, криптовалюта, блокчейн, майнінг та ін., які не мають нормативного закріплення, що призводить до нерозуміння, яким же чином необхідно регулювати відносини у цій сфері. Свою позицію щодо віртуальних валют ще у 2014 році висловив Національний банк України, який визнав Bitcoin грошовим сурогатом, що не має забезпечення реальною вартістю і не може використовуватися фізичними та юридичними особами на території України як засіб платежу, оскільки це протирічить нормам українського законодавства [7]. За даними юристів Axon Partners і криптовалютної консалтингової компанії ForkLog Research, Україна входить до Топ-10 країн світу за кількістю користувачів Bitcoin[8]. Враховуючи значний попит цифрових валют в Україні та відсутність нормативного регулювання відносин щодо них в новому Законі України «Про валюту та валютні операції» виникає необхідність в дослідженні сутності цифрових валют та можливості їх віднесення до валютних цінностей.

Враховуючи вищевикладене, вважаємо за необхідне приділити більше уваги дослідженню валютних цінностей як об'єкта валютних операцій, зважаючи на виклики сучасного світу, оскільки удосконалення національного законодавства в тому числі й валютного шляхом його лібералізації має на меті покращити інвестиційний клімат України та збільшити притоки іноземного капіталу. Зокрема, існує нагальна потреба у встановленні норм, які будуть спрямовані на регулювання відносин, щодо здійснення операцій з цифровими валютами, шляхом віднесення їх до валютних цінностей. Також, для уникнення непорозумінь, необхідно законодавчо окреслити співвідношення таких категорій як валюта та національна валюта і іноземна валюта.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>.
2. Шевчик О. С. Щодо визначення термінів «валюта» та «валютні цінності». *Форум права*. 2011. № 3. С. 862–868.

3. Шевчик О. С. Валютні операції, як об'єкт валютного контролю. *Форум права*. 2012. № 2. С. 763–768.
4. Старинський М. В. Визначення поняття валютні правовідносини. *Юридична Україна*. 2011. № 8. С. 52–56.
5. Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними: Закон від 18.11.1997р. № 637/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/637/97-%D0%B2%D1%80>.
6. Сінянська А. О. Дорогоцінні метали як об'єкти валютних правовідносин. *Науковий вісник УжНУ. Серія «Право»*. 2017. № 46. Т. 2. С. 25–28.
7. Роз'яснення щодо правомірності використання в Україні «віртуальної валюти/криптовалюти» Bitcoin: Національний банк України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0435500-14>.
8. Правовое регулирование криптовалютного бизнеса. URL: <http://axonpartners/wp-content/uploads/2017/02/Global-Issues-of-Bitcoin-Businesses-Regulation.pdf>.

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ, ЩО ВИНИКАЮТЬ ПРИ ПЕРЕДАННІ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ГЕОЛОГО-РОЗВІДУВАЛЬНИХ РОБІТ ШЛЯХОМ БУРІННЯ СВЕРДЛОВИН

Любич Анна Миколаївна,
к.ю.н., учений секретар НДІ ПЗІР НАПрН України

Савчук Олена Олександрівна,
*к.ю.н., асистент кафедри екологічного права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
науковий співробітник НДІ ПЗІР НАПрН України*

Роботу присвячено вивченню правових проблем, що виникають при передаванні земельних ділянок для проведення геолого-розвідувальних робіт шляхом буріння свердловин. Авторами проаналізовано положення вітчизняного законодавства, що регулює дане питання та зроблено відповідні ґрунтовні висновки.

Ключові слова: земельна ділянка, геолого-розвідувальні роботи, буріння свердловин.

Надання для тимчасового користування на умовах оренди земельних лісових ділянок для проведення геолого-розвідувальних робіт шляхом буріння свердловин передбачає їх використання для цілей, не пов'язаних з веденням лісового господарства, тобто фактичну зміну їх цільового призначення.

Відповідно до Земельного Кодексу України (далі – ЗКУ) землі, надані для розміщення та експлуатації основних, підсобних і допоміжних будівель та споруд гірничодобувних та інших підприємств, їх під'їзних шляхів, інженерних мереж, адміністративно-побутових будівель, інших споруд, належать до земель промисловості (ст. 66 ЗК).

Частиною 2 статті 149 ЗКУ визначено, що земельні ділянки, надані у постійне користування із земель державної власності, можуть вилучатися для суспільних та інших потреб за рішенням органів державної влади, на підставі та в порядку, передбачених цим Кодексом. Вилучення земельних ділянок провадиться за згодою землекористувачів на підставі рішень відповідних органів.

Згідно Лісового Кодексу України (далі – ЛКУ) зміна цільового призначення земельних лісових ділянок з метою їх використання в цілях, не пов'язаних з веденням лісового господарства, провадиться органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування, які приймають рішення про передачу цих земельних ділянок у власність або надання у постійне користування відповідно до Земельного кодексу України (ст. 57 ЛКУ).

Окреслене питання також регулюються таким нормативно-правовим актом як Кодексу України про надра. Згідно статті 14 розвідувальні роботи відносяться до одного з видів користування надрами, а саме до геологічного вивчення. Згідно статті 18 цього кодексу: надання земельних ділянок для потреб, пов'язаних з користуванням надрами, провадиться у порядку, встановленому земельним законодавством України; земельні ділянки для користування надрами, крім випадків, передбачених статтею 23 цього кодексу, надаються

користувачам надр після одержання ними спеціальних дозволів на користування надрами чи гірничих відводів.

Повноваженнями щодо вилучення для нелісогосподарських потреб земельних ділянок державної власності, у тому числі лісів, наділений Кабінет Міністрів України (п. 9 ст. 149 ЗКУ).

Згідно з частиною 4 статті 66 ЗКУ надання земельних ділянок для потреб, пов'язаних з користуванням надрами, проводиться після оформлення в установленому порядку прав користування надрами і відновлення земель згідно із затвердженими відповідними робочими проектами землеустрою на раніше відпрацьованих площах у встановлені строки.

На практиці виникають випадки коли газовидобувні підприємства здійснюють свою діяльність на лісових земельних ділянках, які є лісовкритими деревною рослинністю, яка заважає проведенню цієї діяльності. Виникає необхідність у вирубці лісових насаджень. Питання збереження чи вирубування дерев, у разі зміни цільового призначення земельних лісових ділянок на яких вони знаходяться, регламентоване статтею 58 ЛКУ. У разі зміни цільового призначення земельних лісових ділянок з метою їх використання в цілях, не пов'язаних з веденням лісового господарства, органи, що приймають таке рішення, одночасно вирішують питання про збереження або вирубування дерев і чагарників та про порядок використання одержаної при цьому деревини. Рішення про вирубування дерев і чагарників приймається за погодженням з обласними державними адміністраціями. У разі прийняття рішення щодо вирубування дерев і чагарників обласними державними адміністраціями таке рішення погоджується центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища. Прийняття рішень Кабінетом Міністрів України не потребує погоджень з іншими органами.

Практичним прикладом використання земель лісогосподарського призначення, які перебувають у постійному користуванні державних лісогосподарських підприємств, для, крім іншого, проведення геологознімальних, пошукових, геодезичних та інших геолого-розвідувальних робіт, є постанова Кабінету Міністрів України від

19.06.2006 р. № 839 «Про вилучення, надання у постійне користування і в оренду земельних ділянок для суспільних та інших потреб, погодження місць розташування об'єктів та зміну цільового призначення земель».

Згідно цього нормативно-правового акту, Дочірній компанії «Укргазвидобування» НАК «Нафтогаз України» було надано 0,36 га земель в постійне користування та 2,24 га в оренду терміном на 2 роки для будівництва газової свердловини № 120 Березівського газоконденсатного родовища на території Харківської області.

Таким чином маємо три правові колізії. Перша полягає у діаметральній невідповідності змісту статті 62 ЛКУ статті 97 ЗКУ. Друга – стаття 97 ЗКУ іде у розріз вимогам інших, вище визначених статей ЗКУ по питаннях, пов'язаних із здійсненням геологознімальних, пошукових, геодезичних та інших геологорозвідувальних робіт шляхом буріння свердловин. Третя має місце у змісті власне статті 97 ЗКУ та полягає у тому, що у частині 1 не йдеться про будь яке користування земельною ділянкою, а у частині 6 дозволено використовувати одну і ту земельну ділянку.

У переважній кількості випадків, постійним користувачем земельних лісових ділянок є державні лісгосподарські підприємства, на які проводити вищезазначені роботи. Майно такого підприємства, у т.ч. землі лісгосподарського призначення, є державною власністю і закріплюється за ним на праві господарського відання. Лісгосп здійснює володіння, користування землею та іншими природними ресурсами відповідно до мети своєї діяльності і чинного законодавства. Крім цього, статтею 92 ЗКУ визначено, що право постійного користування земельною ділянкою – це право володіння і користування земельною ділянкою, яка перебуває у державній або комунальній власності, без встановлення строку. Тобто, особа, якій земельна ділянка державної чи комунальної власності надана в постійне користування, не має права вільно розпоряджатися цією земельною ділянкою без прийняття відповідних рішень органами виконавчої влади. Права постійних лісокористувачів визначені ЛКУ, їх перелік є вичерпним. У відповідності до статті 19 ЛКУ, постійні лісокористувачі не наділені повноваженням у будь який спосіб розпо-

ряджатися землями лісгосподарського призначення, вони повинні, крім іншого, дотримуватися встановленого законодавством режиму використання земель. Землі лісгосподарського призначення повинні використовуватися для ведення лісового господарства (стаття 57 ЗКУ).

Отже, проаналізувавши проблеми, що виникають при передаванні земельних ділянок для проведення геолого-розвідувальних робіт шляхом буріння свердловин ми прийшли до висновку про необхідність з метою усунення визначених правових колізій з цього питання:

а) Привести зміст статті 97 ЗКУ у відповідність до вимог статей №№ 66, 93, 116, 122, 123, 125 та 149 цього кодексу.

б) Привести у відповідність зміст частини 1 та частини 6 статті 97 ЗКУ.

в) Привести зміст статті 62 ЛКУ у відповідність до змісту зміненої (у подальшому) статті 97 ЗКУ.

г) Вивчити європейський досвід з цього питання та вчинити (у разі необхідності) відповідні дії по приведенню національного законодавства у відповідність до європейського земельного законодавства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Земельний кодекс України: Закон № 2768-III від 25.10.2001. *Відомості Верховної Ради України*. 2002 р., № 3, ст. 27.
2. Лісовий кодекс України: Закон № 3852-XII від 21.01.1994. *Відомості Верховної Ради України*. 1994 р., № 17, ст. 99.
3. Кодекс України про надра: Закон № 132/94-ВР від 27.07.1994. *Відомості Верховної Ради України*. 1994 р., № 36, ст. 340.
4. Про вилучення, надання у постійне користування і в оренду земельних ділянок для суспільних та інших потреб, погодження місць розташування об'єктів і зміну цільового призначення земель. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2007 р. № 681. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/77469881>.